

ירושלים	19:04	20:26
ת"א	19:27	20:29
חיפה	19:18	20:30
באר שבע	19:25	20:26

אירליו של יצחקו

פרשת "בהעלתך"

פרשת השבוע פותחת בהכנות האחרונות למסע אל עבר ארץ ישראל, ומתארת את הקדשת הלויים וכניסתם לעבודה במשכן.

"וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח, אֶת-הַלְוִיִּם, מֵתוֹךְ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְטַהַרְתָּ, אֹתָם." (ח', ה'ו')

כותב על כך מדרש רבה (במדבר פ' טו"ו, י"ב):

"ה', צָדִיק יִבְחֹן - וְרָשָׁע, וְאֵהָב חֲמִס-- שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ." (תהלה י"א, ה')

ה' צדיק יבחן - אין הקדוש ברוך הוא מעלה את האדם לשׂררה עד שבוחר ובודק אותו תחלה, וכיון שהוא עומד בנסיונו הוא מעלה אותו לשׂררה. וכן את מוצא באברהם אבינו נסחו הקדוש ברוך הוא עשר נסיונות ועמד בן ואתר קד ברכו, שצאמר (בראשית כד, א): וְה' בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. והמדרש ממשיך ומפרט דוגמאות נוספות:

"וְכֹן יוֹסֵף בְּאֵשֶׁת פּוֹטִיפָרֶעַ, וְהָיָה חֲבוּשׁ שְׁתֵּים עָשָׂר שָׁנִים וְאַחַר קָד יָצָא וְנִעְשָׂה מֶלֶךְ עַל שְׁעַמְד בְּנִסְיוֹנֹתָיו, הָיָה אוֹמֵר: ה' צָדִיק יִבְחֹן."

הקב"ה בחן את יוסף והוא עמד במבחן. אמונתו בשם יתברך היתה תמימה. יוסף ידע ש-כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" - כל מה שה' עושה, הוא עושה לטוב. הניסיונות הם לפעמים ארוכים, אך ככל שהמבחן גדול יותר - התוצאות גדולות יותר, אם עומדים בו.

ממשיך המדרש: **"בְּשַׁעַר שַׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל לֹא נִשְׁתַּתְּפוּ שָׁם שְׁבֻטוֹ שֶׁל לֵוִי, שְׂנֵאָמֵר (שמות לב, כו): 'וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה, בְּשַׁעַר הַמִּחְנֶה, וַיֹּאמֶר, מִי לָהּ אֵלִי; וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו, כָּל-בְּנֵי לֵוִי,"** פִּינֹן שְׂאָמֵר לָהֶם מֹשֶׁה (שם, כז): **"שִׁימוּ אֵיךְ חָרְבוּ עַל יָרְכוֹ,"** מָה עָשׂוּ? שָׁמוּ וְלֹא נִשְׂאוּ פָּנִים, וְכִינֹן שְׂרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁפָלָם צְדִיקִים נִסָּה אוֹתָן וְעָמְדוּ בְּנִסְיוֹנָן, שְׂנֵאָמֵר (דברים לג, ח): **אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסָּה (רש"י):** שלא נתלוננו עם שאר (המלינים). מִיָּד אָמַר (במדבר ח, יד): **וְהָיָה לִי הַלְוִיִּם."**

המדרש מלמד, שלעתים הקשיים בהם אנו נתקלים הם למעשה מבחנים. האדם ההולך בתמימות בדרכי השם יתברך ושומר מצוותיו, מכיר בעובדה **שהכל מאת הקב"ה**.

רבי יצחק הוטנר זצ"ל כתב באגרת לתלמידו, כי לפעמים נוטים להתבונן בגדולי ישראל רק בשלב האחרון של מעלתם, בצדדי השלמות שלהם. מספרים על מעלותיהם ועל גדולתם, ומדלגים על המאבק הפנימי שהתחולל בנפשם עד שהגיעו למדרגה זו.

צורת הסתכלות זו עלולה ליצור רושם כאילו יצאו גדולי אומתנו מרחם אמם בקומתם ובצביונם שבהם התפרסמו. הוא מביא כדוגמה את ה"חפץ חיים" זצ"ל, אשר הכל משוחחים ומתפעלים ומרימים על נס את טהרת הלשון שלו, להיזהר מכל דיבור של לשון הרע. אבל מי יודע כמה מלחמות, מאבקים, מכשולים, נפילות ונסיגות לאחור הוא חווה עד שמצא את דרכו למעלתו המופלאה!?

אם אין מחדדים ידיעה זו, עלולים אנשים להגיע לידי רפיון מתוך מחשבה שיש כאלה שנולדו עם האפשרות לעשות את רצון ה', ויש כאלה שלא נולדו ראויים לכך.

אך אין הדברים נכונים, מפני שהכל עוברים קשיים, והמתגברים עליהם זוכים להגיע לדרגה המיוחלת.

"וּמִן חֲמִשִּׁים שָׁנָה, יָשׁוּב מִצְבָּא הָעֵבֶדָה; וְלֹא יַעֲבֹד, עוֹד." (ח', כ"ה)

אמר **החפץ חיים** זיע"א: הפסוק בא לרמוז לאדם, שבהגיעו לגיל חמישים שנה, לא יעסוק עוד כל כך בעולם המעשה, שהרי ידוע ששבעת ימי השבוע רמוזים לשבעים שנות האדם, כל יום לעשר שנים, וכשהגיע האדם לגיל חמישים שנה, עליו לתת לב שהסתיימו אצלו חמישה ימים ומתחיל יום השישי שהוא קרוב לשבת קודש. וכתוב בגמרא (שבת קי"ז) שביום השישי מצוה להשכים בבוקר להכין כל צרכי שבת, והוא הדין כשמחילים הימים שאחרי גיל החמישים צריך לשחרר עצמו מעניני העולם הזה, ולהזדרז יותר בתורה ובמעשים טובים, שיהיו מוכנים בידו ליום שכולו שבת, ואמרו חז"ל (אבות ה' כ"ד) בן חמישים לעצה, כלומר שבשנת החמישים נוסף לאדם בינה שיכול ליעץ גם לאחרים, וא"כ לא כל שכן שעליו ליעץ לעצמו להכין לו צידה לדרך לבית מועדו!

האדם חי בעולם בתחושה כי עומד לרשותו מאגר אין סופי של זמן - הואיל והוא בדרך כלל 'מתכנן' לחיות הרבה יותר זמן משנקצב לו. תחושה זו טובה באופן רגעי, אך גרועה מאוד מבחינת התוצאות, מפני שהיא מרדימה את האדם ומאפשרת לו לא לעשות כלום, מתוך המחשבה שכל מה שצריך לעשות ולא נעשה, הוא יספיק לעשות בעתיד.

עם השלמת ביצוע הוראות המסע, לאחר שהות ארוכה בהר סיני, ב"י מתחילים במסע לכיוון ארץ ישראל. ואז, מיד עם תחילת נסיעתם:

"וַיְהִי הָעַם כְּמֵתְאֲנִיִּים, רַע בְּאָזְנֵי ה'; וַיִּשְׁמַע ה', וַיַּחַר אַפּוֹ, וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה', וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחְנֶה" (י"א, א')

ומפרש רש"י, "אין מתאוננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה האיד לפרוש מאחרי המקום."

לחישות של אי שביעות רצון, התלבטויות שהתחילו לעלות כתוצאה מטרחת הדרך, תחושות עמומות של חוסר סיפוק, הביאו את העם להתאונן.

ישראל נענשו. הם צעקו אל משה, משה התפלל, והאש שקעה. אבל תחושת אי השקט שהחלה לקונן בהם הייתה חזקה מהם:

"וְהָאֶסְפָּסֶף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ, הִתְאָוּ תְאֹהוּ; וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ, גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ, מִי יֹאכְלֵנוּ בִּשְׂרָ. זָכְרֵנוּ, אֶת-הַדָּגָה, אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם, חֲנָם; אֶת הַקִּשְׁאִים, וְאֶת הָאֲבִטְחִים, וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבְּצִלִּים, וְאֶת-הַשּׁוּמִים." (י"א, ד-ה')

באבקה אחת, התאוה לבשר השכיחה לעם ישראל מן הלב את כל אשר סבלו במצרים. כעת, ברגעי תשוקה אלו, נישאו העיניים בערגה אל בית העבדים, משל היה בית הבראה שבו מגישים לנופשים דגים בכל ארוחה, בתוספת קישואים, בצלים ושומים.

ופירש רש"י: **מי יאכלנו בשר -** "וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו'. ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו', **אלא שמבקשים עלילה:**"

ויש לתמוה, כיצד ייתכן הדבר? מהו ההיגיון שמאחורי התנהגותם?

אומרים חז"ל, שמילה אחת בטענותיהם, הסגירה את המניע להתנהגותם - המילה **"חנָם"**, וכך הסביר רש"י: **"אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חינם, והלא כבר נאמר 'וְיִתְּבוּ לָא-יִתְּבוּ לָכֶם' (שמות ה', י"ח), אם תבן לא היו נותנים להם חינם, דגים היו נותנים להם חינם? ומהו אומר חינם, 'חינם מן המצוות'"**

בדברים אלו מפקיעים חז"ל את תלונות בני ישראל מן המישור המעשי "הבשרי", ומעלים אותן אל המישור הרוחני. בכך חושפים את ההיגיון שעומד מאחורי תלונותיהם המוזרות על בשר ועל דגים, ועל זיכרונות מלבבים מארץ השעבוד. במילה "חנָם" טמון הסוד שאותו הם מתביישים להביע בפה מלא - התלונה נגד עול התורה והמצוות, שהוטלו עליהם, ובמיוחד **מצוות הביטחון בה'** שנובע בראש ובראשונה מהאמונה בה! וממשיכים בני ישראל וחושפים את "צרותיהם" ומגיעים:

"וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה, אִין כָּל-- בְּלַתִּי, אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ." (י"א, ו')

ימדוע כל יום אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ? לשם מה יש צורך להוריד "מן" מידי יום ביומו, אדרבה, ירד מן פעם אחת בחודש או פעמיים, יאספו אותו בני ישראל, ויספק את צרכיהם לכל התקופה?! חז"ל אומרים שהמן ירד לישראל בכמות אדירה, אך מידי יום הוא היה נמס - "הנשאר בשדה נימוח ונעשה נחלים, ושותין ממנו אילים וצבאים" (רש"י שמות טז, כא).

ומסבירה הגמרא, שהקב"ה הנהיג את דור המדבר דווקא כך - ללכת במדבר בין שמיים וארץ, ללא שום אפשרות להשיג מזון באופן עצמאי - כיוון שהקב"ה רצה שבני ישראל ישאו את עיניהם לשמיים מידי יום ביומו, ובכך להקנות להם בכך **את מידת הביטחון בה'**.

אם כן, תלונת האספסוף "מי יאכילנו בשר" לא הייתה אלא סימן מובהק **שנשמתם רעבה לדבר ה'**, ומה הפתרון? "אֶסְפֹּה-לִי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקָנֵי יִשְׂרָאֵל" – ביצור המטען הרוחני של כלל ישראל, תוספת נכבדה אשר תסיע למלא את החלל שנפער.

חוסר סיפוק, השאיפה הבלתי ממולאת לתוכן, למילוי פנימי, היא הבעיה האמתית. כוח החיים הטמון באדם משתוקק לביטוי, למילוי של הנפש בתוכן, במשמעות, בחוויה, ב"אור". אם החיים אינם מלאים בתוכן של קודש נוצר וואקום, חלל שחייב להתמלא.

מהחלל הפנוי הזה נוצרת השאיפה והתשוקה לדברים אסורים. אדם שממלא את חייו בחוויות שאינן באמת פנימיות אלא מובאות מבחוץ, כתאוות גשמיות, גופניות - מוצא את עצמו מהר מאד משתוקק ליותר, כיוון שמילוי תאוות חומריות גשמיות, הרי הן כמי מלח לצמא-הן רק מצמיאות יותר.

"וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמְּקוֹם הַהוּא, קְבֵרוֹת הַתְּאֵנֹה: כִּי-שָׁם, קָבְרוּ, אֶת-הַעַם, הַמֵּתָאִיִּם." ("יא, ל"ד)

המקום שבו התרחש המאורע נקרא "קְבֵרוֹת הַתְּאֵנֹה". והדבר דורש הסבר; הרי לא כל מקום שארע בו דבר-מה נקרא על שם אותו מאורע! זאת, ועוד: לכאורה הנה ראוי לקרותו "קְבֵרוֹת הַמֵּתָאִיִּם", שהרי שם נטמנו כל המתאייים לְבָשָׂר, ומדוע נקרא שם המקום "קְבֵרוֹת הַתְּאֵנֹה"?

מסביר המגיד **מדונבא** - במקום ההוא נקברה התאנה חסרת הגבולות. כְּשֶׂרָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲנָשָׁם שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָרְשׁוּ לַתְּאֵנָה לְהִשְׁתַּלֵּט עַל נַפְשָׁם, מִיָּד הִבִּינוּ אֶת חֲמַרְת הַדָּבָר 'נִקְבְּרָה' תְּאֵנָתָם לְעַד. כָּל מִי שֶׁהִיָּה שָׁם לֹא שָׁחַרְר עוֹד דְּרוֹר אֶת רְצוֹנוֹתָיו וְאֶת מְאֻזָּיו הַגְּשָׁמִיִּים וְלֹא אֶפְשָׂר לָהֶם שִׁדְחָקוּ אֶת עוֹלְמָו הַרוּחָנִי.

בסוף הפרשה מופיע סיפורה של מרים על חטא לשון הרע ועונשו, ובו מעידה התורה על משה רבנו: **"וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, עֲנֹ מֵאֵד--מִלֵּל, הָאָדָם, אֲשֶׁר, עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה."** ("י"ב, ג')

העיר על כך **רבי ישראל מסלנט**: צא וראה, שהקדוש ברוך-הוא בכבודו ובעצמו מעיד כאן על משה רבנו, שהיה "עניו מאוד מכל האדם" - כינוי מופלג, שלא מצינו כמותו בכל המקרא על שום אדם אחר. ודברים אלה לא נאמרו בערוב ימיו של משה, אלא בעיצומה של פעילותו הענפה כמנהיג העם; שהרי עוד שלושים ושמונה שנות מנהיגות נכונות אותה שעה למשה. ואף אחרי ששמע משה מפי הקדוש-ברוך-הוא ציון לשבח זה - לא גבה ליבו ולא רמו עיניו. זוהי המדרגה הנעלה ביותר של ענווה, שכמותה לא זכה שום אדם אחר "אשר על פני האדמה".

ויש לשאול: מדוע אין אנו מוצאים בתורה מקור למצווה זו? (בתרי"ג מצוות אין את מצוות הענווה) וכיצד ניתן לרכוש את מידת הענווה?

ענה על כך **הבעש"ט** הקדוש זיע"א: ענווה צריכה לבוא מהלב ולא מהמוח. ענווה צריכה לבוא ממקום פנימי, מעומק נבכי הנפש. עולה היא מעצמה מתוך הלב הטהור של האדם, לכן לא ניתן לצוות עליה, אולם ניתן לקנותה בעבודה קשה על המידות **וביטול עצמי בפני בורא עולם**.

ואמר רבי **יחיאל מיכל מזלוטשוב** זצ"ל תלמידו: יסוד הענווה הוא שיהיה האדם **קטן בעיניו**, ויחזיק עצמו לאין ולכלום **בפני בורא עולם**.

אדם כשר הוא זה שלא מחזיק טובה לעצמו - שאינו נושא חן בליבו על עצמו על שהרבה תורה ומצוות, ואדרבה מחזיק את עצמו לאדם שאין בו מספיק זכויות, שמחזיק את עצמו לאין ולאפס.

העניו האמתי רואה את עצמו תמיד מתוך פיקחון ולא מתוך ערפיליות. העניו האמתי רואה את המציאות, עינו אינה מטעה אתו. החוכמה אינה גורמת לו להיות שכור גאוה, אלא תמיד יראה את עצמו כאילו עודנו עומד בפתח האוהל, בראשית ההתחלה.

כך מסביר **הרב פרופ' יונתן זקס** ז"ל את הענווה של משה, ואת המסר עבורנו: "רבים חושבים שענווה פירושה הערכה עצמית נמוכה. זו טעות. ענווה היא שפה שבה ה'אני' שלי שותק כדי שאשמע את קול ה'אתה'. ענווה אין פירושה לחשוב את עצמך פחות, אלא לחשוב על עצמך פחות."

בבני אדם מפעם צורך עז בהכרה. עם השנים התחלנו להאמין ש'אם יש לך את זה - תדאג שכולם ידעו'. אבל ענוות אמת לא זקוקה לכך. ענוות אמת נובעת מהידיעה שאנו ממלאים תפקיד בתוכנית הגדולה מאיתנו עשרת מונים, ומהאמונה כי מתחת ומעל לפני השטח של העולם ישנה נוכחות המכירה אותנו, אוהבת אותנו ומשגיחה על כל מעשינו.

אמר פעם **החזו"א**: הכל חושבים שהאמונה נמצאת לכל יהודי בכיסו. טעות גדולה בידם, כי בכדי לקנות אמונה נצרך האדם לעבוד בכל יום ויום - ובאם לא יעבוד לא יהיה לו אותה. ואם תרצה לדעת איך, הנה אשאלך: מה תעשה בצאתך לרחובה של עיר לקנות מנעלים לרגליך תחת המנעלים שנקרעו? הרי תיקח מעות מכיסך ותצא השוקה לחנות לקנות. דע לך כי לא כך היא דרכה של תורה. אלא, עמוד לרגל בסמוך לפתח הבית, ופתח פיך לה' האלוקים שיזמין לך נעליים מתאימות במידה הנכונה, שתזכה לפנות אל המוכר הראוי וטוב עבורך, ואף גם הסכום שיושת עליך יהיו כראוי וכהוגן, אז תצא לשוק ותצליח בכל אשר תפנה. כמו"כ בפנותך דבר יום ביומו לקנות לחמך וחלב לבני ביתך, אין הדברים פשוטים כלל וכלל, אלא העתר בתפילה להקב"ה שתזכה למצוא את מבוקשך בנקל, וכך נמצאת עובד כל ימי חיידך על קנין האמונה.

"וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם, בִּכְהָ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ--אִישׁ, לְפָתַח אָהְלוֹ; וַיַּחַר-אֵף ה' מְאֹד, וַיַּעֲיִנֵי מֹשֶׁה רָע." ("יא, י')

הרמב"ם במורה נבוכים (חלק א פרק לו) מלמד אותנו באילו מקומות התנ"ך משתמש בביטוי "חרון אף" כדי לתאר את כעסו של ה':

"דע, ששתסתכל בכל התורה ובכל ספרי הנביאים, לא תמצא לשון "חרון אף", ולא לשון "כעס", ולא לשון "קנאה", **אלא בעבודה זרה לבד**" ואמנם, בני ישראל לא השתחוו פיזית לפסל ולא עבדו עבודה זרה מוחשית, אבל דבריהם מעידים על מחשבותיהם.

והרש"ר הירש כתב: "עם ישראל לא רצה להיות מחובר אל ה' בעננים המקיפים אותו מכל צדדיו, בכל רגע. הוא רצה להתנתק. **זוהי השורש לעבודה זרה - לא להיות בקשר עם השגחת ה' הישירה על עם ישראל.** על זה מגיע חרון אף ועונש"

אחד המקורות לפרושים אלו הוא ממזמור עז בתהילים בו אסף המשורר מתאר את כל שעבר על עם ישראל במדבר, וכאשר הוא מגיע לחטא המתלוננים הוא כותב "לִכְן, שָׁמַע ה' וַיִּתְעַבֵּר, וְאֵשׁ נִשְׁקָה בַיַּעֲקֹב; וְגַם-אֵף, עָלָה בַיִּשְׂרָאֵל כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ, בְּאֱלֹקִים; וְלֹא בָטְחוּ, בִישׁוּעָתוֹ." - מכאן שעונש האש הגיעה על חוסר האמונה!

זאת ועוד; חז"ל מבהירים, שחטא המתאוננים היה בעצם 'כפיות טובה', שכפרו בטובות העצומות שעשה עמהם הקב"ה, שהוציאם מבית עבדים מארץ מצרים שם עבדו בפרך, ונתן להם את המן שהיה לחם מן השמים, 'לחם אבירים' - לחם של מלאכי השרת (יומא עה, ב), והרגישו בו את הטעמים של כל המאכלים שבעולם. ולא די שלא הכירו טובה להשי"ת על כל זאת, אלא עוד באו בעלילה וכפרו בטובה, וכיון שכפרו בטובותיו של מקום, לכן חרה בהם אף ה' ונענשו מכה רבה מאד.

ולדאבוננו, ענין זה מצוי מאוד, שבני אדם אינם מכירים בטובתו של המקום עמהם, הלא הקב"ה מטיב עם כל אחד ואחד, ואין אדם שנפטר מלהודות על חסדי המקום עמו, רק שעל האדם להתבונן בהם, ואז יראה כמה עליו להכיר טובה לבוראו. ואמר פעם **רבי אליהו רוט** זצ"ל ששימש את **רבי שלומק'ה מזוועל** זי"ע, שרבו אמר לו, שכשיהודי אינו מרוצה ממצבו, ומתעצב על גורלו, עלול להפסיד גם החסדים הנגלים שנקצבו עבורו, ומאידך כשיהודי מרוצה ממצבו, וכשמוצא אִיזָה חסד שהשי"ת הטיב עמו, מודה ומשבח עליה, אז ממשיך עליו שפע טובה.

והנה, תוך כדי העיסוק בהתעוררות תאוותם הבלתי מוסברת של האספסוף לאכילת בשר, מצווה ה' למשה:

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, אֶסְפֹּה-לִי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקָנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יֹדְעַת, כִּי-הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו; וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד, וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ. וַיְרַדְתִּי, וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם, וְאֶצְלָתִי מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עֹלֶיךָ, וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם;" ("יא, טז-יז)

השם יתברך מצווה לאסוף שבעים איש כדי להקים את הסנהדרין שיסייעו למשה רבנו במשא העם, ולאחר מכן שב ה' להורות למשה רבנו כיצד לנהוג במתאווים לאכול בשר. ויש לשאול: האם יש קשר בין הפרשיות?

מסביר ספר "מגד יוסף": כאשר נפשו של יהודי אינה יודעת רגע בשל חסר גשמי המציק לו, הרי זה איתות מנשמתו הקדושה, המרגישה את החסר, כי נשמת ישראל המתרחקת ממקור מחצבתה, כואבת ומיוסרת. אלא שהאדם אשר בקרבו שוכנת נשמה זו, אינו יודע תמיד לפרש קריאת מצוקה זו, מפני שבמקום שבו הוא נמצא אין ענייני הרוח עומדים במוקד התעניינותו, ולפיכך הוא בטוח שהחסר שהוא חש מבעבע מתוכו, יתמלא על ידי בשר, או כל דבר גשמי אחר.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה. **לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל** נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.